

Molt soroll per ben poc

"He guanyat el Sant Jordi 94, i ací sí que Monzó ho va fer bé, de profeta." Aquestes paraules de Ferran Torrent van provocar la reacció de Quim Monzó.

Ferran Torrent ha guanyat el Premi Sant Jordi 1994 enmig d'un foc d'acusacions amb Quim Monzó, cosa que ha animat, com feia temps que no passava, l'ambient literari. Però, en el fons, la polèmica ultrapassa aquesta topada dels dos escriptors que més venen.

Miquel Alzueta no parava de rondar les taules de premsa durant el sopar de la Nit de Santa Llúcia. La placidesa de les grans ocasions no s'havia aconseguit. Pocs moments abans de fer-se públic el veredict del Sant Jordi, els nervis continuaven a flor de pell. Tothom s'imaginava que guanyaria Ferran Torrent. Però, ningú no s'esperava que aquella nit es revifaria la polèmica entre Monzó i Torrent i que tot plegat acabaria amb un mal regust a la boca.

El dissabte, 17 de desembre, a Solsona feia molt de fred. Un fred sec que atemperava els ànims crispats. Ferran Torrent portava preparat un discurs en què recordava amb ironia la polèmica que havia envoltat enguany el premi i que titllava Quim Monzó de profeta: "Fa dos mesos algú va augurar, referint-se de manera diàfana a mi, que un amic seu, valencià i faller, guanyaria el premi Sant Jordi d'enguany. No sóc faller, més aviat sóc casteller —un xiquet, en el fons—. Sóc, de cap a peus, valencià. Si em perdonen la pedanteria, diria, com l'immens Ausiàs Marc, que sóc un cavaller valencià de llengua catalana —amb permís, això sí, de la Real Academia de la Lengua—. I he guanyat el Sant Jordi 94, i ací sí que Monzó ho va fer bé, de profeta. Els profetes, però, com és ben sabut, amb el seu do, condicionen el futur. Però, malgrat tot, el jurat ha decidit que la meua novel·la fóra premiada. Mai no agrairé prou la valentia i decència d'unes persones que han decidit de votar en consciència".

Un periodista havia trucat a Monzó per preguntar-li si tenia alguna cosa a dir sobre el qualificatiu "profeta" que li dedicava Torrent. Monzó es va sentir tocat. Feia setmanes que s'havia abstingut de fer cap referència al cas per no perjudicar més el seu amic i ara Torrent li sortia amb allò de profeta... Així que no es va mossegar la llengua. Va manifestar que ell, de profeta, res, perquè havia sabut el nom del guanyador per l'editor del premi mateix, Miquel Alzueta, que se n'estarufava. Alhora Monzó atacà Òmnium malèvolament dient que havien complert com a cavallers el pacte de donar el premi a Torrent.

Els comentaris de Monzó havien corregut com pólvora encesa. Miquel Alzueta, editor de Columna, estava nerviós. Pràcticament no va sopar. Dret, amunt i avall, comentant l'afer amb els membres del jurat, amb el president d'Òmnium, Josep Millàs, i amb el guanyador. L'ambient s'anava enrarint. Tesant. Les dues

hores del sopar van donar per a un munt d'especulacions i de comentaris. Tant fou així que els membres del jurat decidiren de llegir una declaració, amb la intenció de tancar d'una vegada per totes la polèmica i deixar clara la seva independència: "Volem fer aquesta declaració —llegia Isabel-Clara Simó— amb l'esperança de tancar una polèmica suscitada, en darrer terme, per interessos editorials en què el jurat no vol entrar". L'escriptora va afegir que l'obra guanyadora era una novel·la fàcilment atribuïble a Ferran Torrent, però que això no havia de falsejar la decisió del jurat. La de Torrent era la millor de les obres presentades.

Però aquestes paraules no van tancar el conflicte, ni de bon tros. Jaume Vallcorba, editor de Quaderns Crema, es va sentir al·ludit per la declaració del jurat i va titllar el comunicat de fals, insidiós i deformat. "Em sembla molt greu —diu Vallcorba— que el jurat parli d'interessos editorials. D'això, res. Cap editor no n'ha parlat, excepte Alzueta. Per tant, el que ha dit el jurat és mentida".

L'endemà fou un dia de corredisses i de telefonades creuades. Torrent, que no entenia la posició de Quim Monzó, el va escometre dient que era la veu del seu amo (Jaume Vallcorba). La tensió anava en augment. I les acusacions creuades dels dos escriptors, més enllà de la polèmica, afectaven la seva amistat (qui no recorda Monzó i Torrent el dia de Sant Jordi anant de bracet per mig Barcelona signant exemplars, amb llargues cues d'admiradors, i acabant a les hores petites amb moltes copes al cos?).

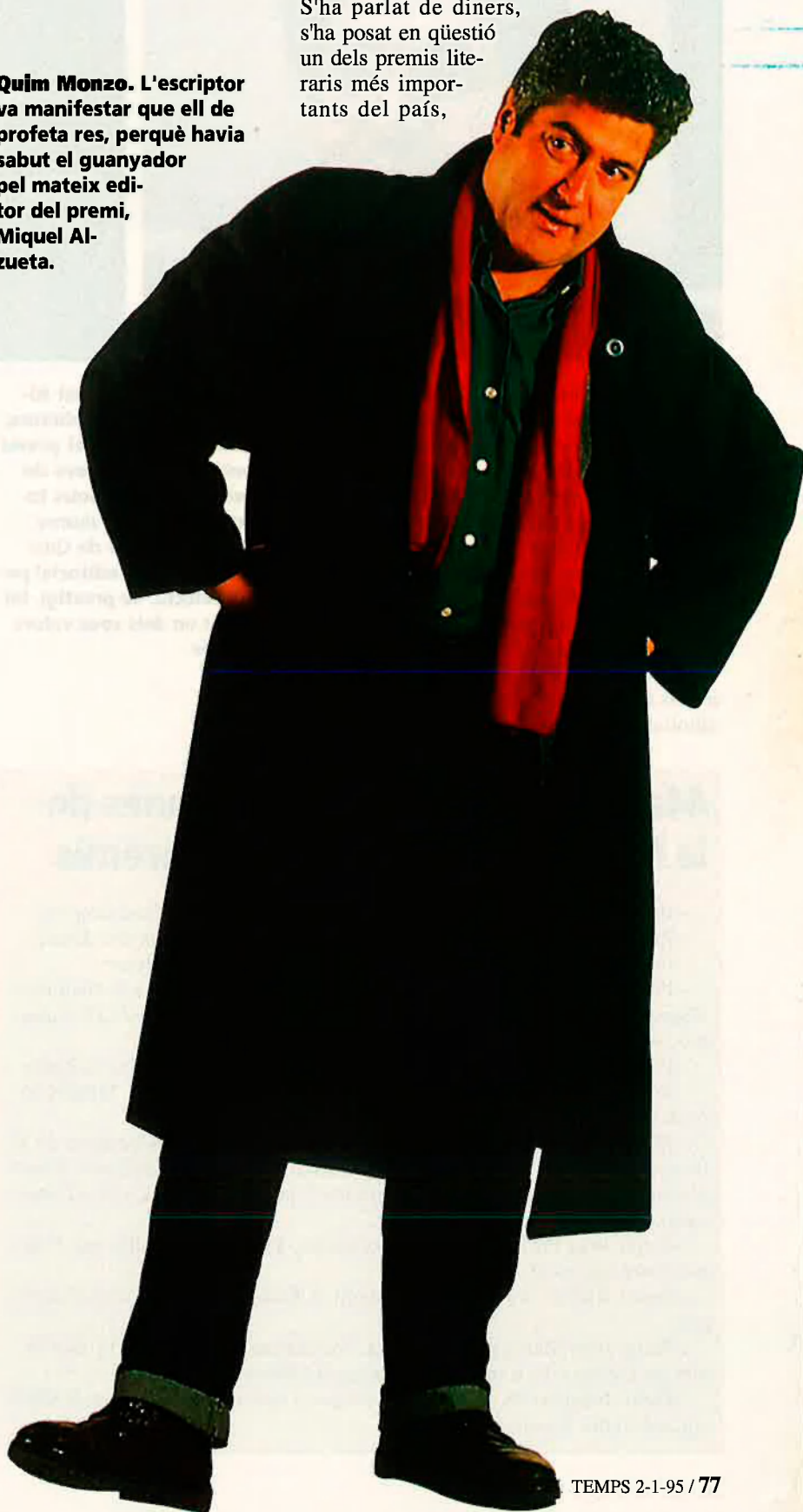
Finalment, diumenge a mitja tarda, Ferran Torrent des de Castelló trucava a Monzó. "Som amics íntims des de fa deu anys —explica Torrent— i el que ens va passar és que teníem els nervis descontrolats i que parlàvem a través de la premsa. Va ser una mica una història de xiquets. Fèiem el ridícul. Però tots dos teníem clar que no volíem perdre l'amistat". Després del directe telefònic, que durà alguns minuts, l'un i l'altre van retirar les acusacions que s'havien fet i per segellar la pau decidiren que el dia 26 de desembre es trobarien a Vinaròs i farien una mariscada.

De l'anècdota a la categoria. La polèmica resta tancada, de moment. Perquè ha estat això, senzillament, un conflicte protagonitzat per dos dels escriptors catalans que venen més llibres i que fins ara publicaven sota un mateix segell. Una polèmica ben amanida que ha arborat l'ambient literari com feia temps que no passava.

Ara bé, des del principi la polèmica del Sant Jordi ha estat interpretada per amplis sectors del món literari com un conflicte que tenia de rerefons una guerra entre dues edito-

rials, Quaderns Crema i Columna, encara que els seus editors ho hagin negat reiteradament. El que és cert és que la decisió de Torrent de presentar-se al Sant Jordi ha fet veure una part de les entranyes del món editorial català. S'ha parlat de diners, s'ha posat en qüestió un dels premis literaris més importants del país,

Quim Monzó. L'escriptor va manifestar que ell de profeta res, perquè havia sabut el guanyador pel mateix editor del premi, Miquel Alzueta.

i dos editors s'han disputat públicament un autor. Per això, l'opereta es podria interpretar com una crisi de creixement, un índex de normalitat de la literatura catalana. És ben sabut que els premis més prestigiosos de tot el món van tenyits sovint de conflictes i suspicàcies. Però també és obvi que Quaderns Crema i Columna són els gonfanoners de dos models editorials oposats, o si més no, diferents: l'editorial literària i l'editorial comercial.

La política de Miquel Alzueta parteix de criteris bàsicament comercials. Columna, una editorial petita, ha entrat en el joc dels grans

A l'esquerra, Miquel Alzueta, editor de Columna, que ha buscat en el premi Sant Jordi escriptors de renom més que nous talents. A la dreta, Jaume Vallcorba, editor de Quaderns Crema. L'editorial petita, selecta, de prestigi, ha perdut un dels seus valors literaris.

grups editorials associant-se amb Enciclopèdia Catalana i establint tota mena de contractes amb petites editorials (una situació que aquests darrers anys s'ha estès; en tenim l'últim exemple en el contracte signat entre Edicions 62 i Empúries). Columna incideix en molts àmbits diferents, amb pocs autors fidels, i buscant l'èxit de vendes a través d'importants campanyes publicitàries, fins i tot televisives.

Des de fa quatre anys Alzueta és l'editor del Premi Sant Jordi (i d'algun altre). I des del principi ha aprofitat la plataforma del premi per treure'n un prestigi editorial jugant una carta segura: Alzueta ha buscat en el premi escriptors de renom, més que no pas nous talents, que li assegurin vendes milionàries. Només cal repassar els guanyadors del Sant Jordi d'aquests darrers anys: Isabel-Clara Simó, Maria Mercè Roca i Robert Saladrigas. La seva estratègia —una estratègia força estesa— és de convidar a participar al premi autors de talla, assegurant-los la publicació de la novel·la, encara que no sigui premiada, i, si cal, assegurant-hi també uns milions de més.

Seguint aquesta dinàmica, Miquel Alzueta va trucar Ferran Torrent. Sabia que tenia una novel·la pràcticament enllestida, perquè així ho havia manifestat l'autor a principi del mes de setembre en una entrevista a *La Vanguardia*. Era, doncs, un possible candidat, si bé difícil de convèncer. Però Torrent va decidir de presentar-s'hi, segons que ha explicat, per diverses motivacions: "Estic segur que puc vendre més llibres, perquè el Sant Jordi em dona prestigi, em possibilita d'arribar a un sector de públic nou; i també em reporta uns diners que em permetran de treballar tranquil·lament durant un temps".

Feia nou anys que Ferran Torrent publicava a Quaderns Crema. Era un dels seus escrip-

44a Festa de les Lletres catalanes de la Nit de Santa Llúcia. Altres premis

- Premi Carles Riba, de poesia: Joaquim Espanyol amb *Ultralleugers*.
- Premi Josep M. Folch i Torres, de novel·les per a nois i noies: desert.
- Premi Lola Anglada, de contes breus per a nois i noies: desert.
- Premi Ferran Soldevila, de biografies, memòries i estudis històrics: Miquel Àngel Fabra i Sánchez amb *El País Valencià 1939-1959. Autarquia i canvi econòmic (volums I i II)*.
- Premi Omnium Cultural de Ràdio: *Sal mediterrània* de Catalunya Ràdio.
- Premi Omnium Cultural de Televisió: *Ciutadans* de TV3. Menció especial a la sèrie *Poble Nou*.
- Memorial Joan B. Cendrós, de treballs periodístics en defensa de la llengua, la cultura i la personalitat nacional dels Països Catalans: Albert Manent per l'article "Cataluña e idioma", publicat al diari xilè *El Mercurio*.
- Premi Joan Profitós, d'assaig pedagògic: Francesc Torralba per *Pedagogia del sofriment*.
- Premi Rialles, a l'espectacle infantil: L'Estaquirot Teatre amb *Guerripau*.
- Premi Joan Maragall, sobre ètica, humanisme i cristianisme: Clara Gomis per *L'ètica com a sentiment. Emmanuel Lévinas*.
- Premi Joaquim Ruyra, de novel·les per a nois i noies: Montserrat Galícia amb l'obra *Somnies, estimada?*

tors estrella, situat en el número dos del *ranking* d'aquesta editorial d'autor, petita, que ara fa quinze anys va veure la llum. "Quaderns Crema és una editorial d'autors, que pretén crear un estil i no viure de les modes i, com a objectiu final, fer un catàleg. Ara, amb motiu dels quinze anys, hem editat un pòster que diu '15 anys d'independència': independència econòmica, de criteri, independència de les pressions..., així és l'editorial", explica Vallcorba.

L'editorial petita, selecta, de prestigi ha perdut un dels seus valors (literari, però també comercial). A Vallcorba, li va saber greu, oïmés quan va veure que Torrent optava, iniciant un camí de no retorn, per presentar-se a un premi publicat per Columna. Això no és cap guerra, és clar, però un Vallcorba intempèstiu ha enfaixat els llibres de Torrent publicats a la seva editorial amb el lema: "Ferran Torrent Premi Sant Jordi 1994".

Perquè, amb tot, Alzueta i Vallcorba pertanyen de fa anys a bàndols diferents. Ja a principi dels 80, la cultura barcelonina va ser espectadora d'una polèmica descarnada provocada per un llibre inèdit, "Les flors del Mall", que es va presentar al Premi Carles Riba, signat per Carles Bau de l'Aire, un autor misteriós vinculat a l'òrbita Vallcorba. Es tractava d'un recull de poemes satírics que ridiculitzaven una bona colla de poetes del moment, que publicaven a Llibres del Mall (llavors es proclamava l'editorial catalana per excel·lència, la més nacional; anys a venir havia de desaparèixer i Columna i els poetes satiritzats n'havien de prendre el relleu). Entre aquests poetes hi havia Ramon Pinyol (ara Ramon Balasch), Xavier Bru de Sala, Àlex Susanna, Josep Piera... i també Miquel Alzueta. El títol del poema que li dedicaven feia: "El senyor Alzueta, poeta i ex-representant d'electrodomèstics". Avui Miquel Alzueta, després d'aconseguir Torrent, se'n riu per sota el nas. De moment.

Montserrat Serra

EMPRESA EDITORIAL VALENCIANA

necessita

PROMOTORA COMERCIAL

per a la promoció i venda de les seues col·leccions literàries

Imprescindible vehicle propi, domini del valencià i experiència en el camp del llibre escolar. Interessats, envieu el vostre currículum a:
Sra. Soler, Dr. Fleming, 56
46600 Alzira

PER NADAL...

PER A TU:

- Dues nits d'hotel al preu d'una.
- 50 % dte. sobre el preu de les entrades als museus, monuments i circuit cultural.
- Un obsequi de Benvinguda.

HI TROBARÀS:

- Més de 900 establiments comercials especialitzats i les seves rebaixes a partir del 4 de gener.
- La riquesa de la cuina Nord Catalana i Francesa.
- El gran Pessebre cantat de Jordi Barre.

EL LLISTAT D'HOTELS TE'L DONAREM A:

Delegació Vila de Perpinyà
Rambla de Catalunya, 12, 2n, 2a
08007 BARCELONA
Tel. 412 24 90

Maison de la France
Gran Via de les Corts, 656
08010 BARCELONA
Tel. 318 01 91